מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה מס ההכנסה

כול להבין

● אתה יכול להוריד מן המס את כל הכסף שאתה משלם עבור קופת־חולים, קופת־תגמולים, ביטוח־חיים, מסי־חבר ותרומות, בתנאי שהסכום הכללי אינו עולה על 10% מכל המס שעליך לשלם.

אצל הפועל הישראלי הממוצע, התשלומים למטרות אלה עולים על 10% מן המס, כך שברוב המקרים הוא יהנה מן הזיכוי הזה במלואו.

עכשיו תוכל לגשת לחישוב של המס. אין הוא קשה.

אם למשל, שכרך הכולל הוא, כמו בדוגמות הקודמות, 180,800 ל"י, והחלק החייב במס מתוכו הוא 166,933 ל"י, כלומר שעליך לשלם להלכה מס בסך 33,399 ל"י לחודש, יהיה המס האמיתי שלך:

● אם אתה רווק, עצמאי (לא מקבל משכורת), לא חבר בכל הסתדרות, לא תורם לקרן־הקיימת, לא שייך לכל קופת־חולים, קופת־תגמולים ואינך מבוטח, יכול אתה להוריד רק את הזיכוי האישי (10 ל"י), ואתה חייב לשלם מס בסך 31,400 ל"י לחודש.

● אם אתה רווק, מקבל משכורת, אך אינך משלם דמי חבר, תרומות, ביטוח וכו', יכול אתה להוריד נוסף על 10 ל"י הנ"ל עוד 10% מסכום המס המלא. (זיכוי של מקבלי משכורת). ועליך לשלם מס בסך 27,270 ל"י.

● אם אתה רווק, מקבל משכורת, ומשלם את כל דמי־החבר והתרומות הרגילות, אתה יכול להוריד עוד 10% נוספים, כזיכוי סוציאלי, ואתה חייב במס חודשי של 23,120 ל"י.

● אם אתה נשוי, נוסף על כל שאר הצרות, לאשה שאינה עובדת, אתה זכאי להוריד מהסכום הקודם עוד 3,750 ל"י לחודש, ויישאר לך לשלם 19,370 ל"י. (והו, כאמור, המס אחרי הורדת זיכוי לבעלי משכורת, זיכוי אישי, זיכוי סוציאלי וזיכוי לאשה).

● עבור כל ילד או הורה נתמך אתה יכול להוריד עוד 3,750 ל"י. כך שבתיאוריה אם יש לך אשה, ארבעה ילדים ואם זקנה, ומשכורתך ושאר התנאים הם כנ"ל, תצטרך לשלם רק 620 פרוטה לחודש.

למי זה מועיל?

התועלת של השיטה החדשה היא:

● אינך צריך לשבור את ראשך. החישוב פשוט מאד.

● החוק החדש יתן לך למעשה הנחה של 15 עד 22 אחוז על המס ששילמת עד כה, אם כי אין אפשרות להשוואה מדוייקת, אלא בכל מקרה ומקרה לחוד.

● יהיה כדאי יותר מקודם לעבוד שעות נוספות. המס לא יאכל את חלק הארי של השכר הנוסף.

● בעלי עסקים גדולים יוכלו ליזום את עסקיהם באופן יותר חופשי, מבלי לחשוש שאם יצליחו יותר מדי תקח הממשלה את כל הרווח. יש לקוות שהדבר יעודד אותם שוב לפעולה יצרנית, לא יעשה את ההשתמטות לכמעט־הכרחית, כמו קודם.

למי זה לא מועיל?

● החוק החדש אינו מעודד עוד את הילודה כמו קודמו. קודם היו הזיכויים עבור הילד השלישי והרביעי הרבה יותר גדולים מאשר עבור הראשון והשני. כעת אין כל הבדל — ילד הוא ילד.

● גם חברות הביטוח תסבולנה מן החוק. רוב משלמי המסים משלמים דמי־חבר ותשלומים אחרים, העולים על גובה הזיכוי הסוציאלי המלא, ושוב לא כדאי להם לעשות נוסף על כך ביטוח חיים, מאחר שיהיה כולו על חשבונם. עד כה אפשר היה להוריד מן ההכנסה החייבת במס 40% מתשלומי הביטוח.

מה לא השתנה?

החוק אינו פוגע בבעלי רכוש, המתעשרים מרכושם מבלי לנהל עסק קבוע. אלה יכולים להוסיף ולהתעשר בשקט, על־ידי קניית ומכירת רכוש, שערכו עולה בקביעות.

החוק אינו משנה דבר לגבי יעילות הגביה מבעלי העסקים הגדולים ומבעלי הכנסות עצמאיות בכלל (כגון רופאים, עורכי־דין, אדריכלים). הוא יוסיף ליפול בעיקרו על שכמם של בעלי המשכורת, אם לא יחול בדרכי הגבייה לפחות אותו שינוי מהפכני שחל בנוסח החוק עצמו.

-פרס לשודד

לה רוחת החייב בפס; אף כי רוחיה האמיתיים הם אגדתיים. הדבר נעשה על־ידי ניסוח גדול של הוצאות העסק.

בלשון סטאטיסטית יבשה, למעלה מ־50% מהכנסות המס באו מידי מקבלי־משכורת, היינו בעיקר מידי השכבות העניות וחסרות־הרכוש. פרוש הדבר, שכמעט אף חברה גדולה אחת, אף בעל עסקים גדול ואף בעל־רכוש מופלג אינו משלם את המס שהוא חייב בו להלכה.

„אין זה מס הכנסה, אלא מס על המשכורת," סיכם את המצב הגרי בלוך, מומחה בינלאומי שהוזמן במיוחד על־ידי ממשלת ישראל ממטה או"ם כדי לייעץ לה מה לעשות. הצעותיו, שפורסמו החודש, הן כתב־אשמה מזעזע, אף שהן כתובות בלשון מחמאות עדינה.

במשך שנים עסקים פורחים

ישנו גורם שני המפלה לרעה במידה מכרעת את מקבלי המשכורת.

מקבל־המשכורת חייב לשלם את מס־ו כל חודש עבור הכנסתו בחודש שחלף. אולם אדם עצמאי חייב להגיש את הדו"ח שלו רק בסוף השנה, יכול לעמוד על המקח עוד זמן רב אחרי־כן. לרוב משלם איש זה את המס המגיע ממנו שנתיים־שלוש אחרי שקיבל את ההכנסה הנדונה.

במלים אחדות — עשירי העם יכולים להשתמש משך שנתיים בכסף שהם חייבים לממשלה. בכל חברה הגונה המדובר כאן בסכומים של רבבות ומאות־אלפי לירות, אותם היא יכולה להשקיע בעסקים פורחים נוספים — בשעה שהעובד שובר את ראשו כיצד להשיג הלוואה כדי לקנות מקדר או דירה.

עקרון היסוד של כל מס־הכנסה הגון הוא שאין אדם חייב לשלם מס על אותו סכום הדרוש לו למחייתה המינימלית של משפחתו. כשהנהיגו האנגלים את מס־ההכנסה בארץ, קבעו את הסכום הזה בגוב של 250 ל"י לשנה — היינו 20,833 לא"י לחודש. היה זה אז סכום שעלה על השכר הממוצע של הפועל הבינוני. אם מניחים כי הלירה עלתה אז פי 14 על ערכה של הלירה הנוכחית, הרי פרוש הדבר שלפי אותו עקרון היה צורך לשחרר כיום 280 ל"י לחודש מכל מס.

הברירה היחידה: העלמה

מעשה־התרמית הגדול היה שממשלת ישראל לא התחשבה כלל בירידת ערך הל"י, רוקנה בצורה זו את העקרון הזה מכל תוכן. המס חדל להיות מס על הכנסה שמעל למינימום. הוא הפך מס על המינימום הדרוש למחיה — גם לגבי פועלים שהשתכרו — עם עליית המחירים — פחות מן הדרוש למחייה המינימלית ביותר.

לפועל כזה לא היתה אפילו אפשרות לעבוד שעות נוספות. כי אותו מס, העולה באופן תלול גם בדרגות הנמוכות ביותר, היה נוטל ממנו את חלק הארי של שכר השעות הנוספות. היתה לו, איפוא, ברירה לעשות קנוניה עם המעביד ולהעלים את ההכנסה הנוספת מעיני החוק, או לקבל מחוץ למקום עבודתו הקבוע עבודות שפקידי מס־ההכנסה לא יכלו לשים עליהם יד.

בסיכום גרם המס, איפוא, נזק מכריע גם לאינטרס הלאומי. במקום שיעודד את הפועל לעבוד יותר, לעבוד שעות נוספות, לקבל עבודות נוספות, הרי הטיל קנס ברור על הפועל החרוץ. לפועל, וגם לאיש העצמאי הישר, לא היה כדאי להתאמץ, „לעבוד בשביל אשכול." הפכה סיסמה מקובלת מאד. המדינה שהטילה קנס על העובד, נתנה פרס רק לשני סוגי אנשים: לבטלן שעבד רק כדי להרויח את המינימום ההכרחי ביותר, שכב בשאר שעות היממה על מיטתו בביתו, או לספסר השודד, שהעלים את הכנסותיו מעיני החוק.

ישנם מקרים יוצאים לכלל, של סוחרים וחיקים ברחובות הראשיים, המשלמים פחות מס הכנסה מכל אחד מעובדיהם.

בחברות גדולות הגונות, או חברות שמסיבות טכניות לא יכלו להשתמש בשיטות ההשתמטות המקובלות, עודד החוק בטלנות ובזבזנות, שעמדו בניגוד משוע לצורכי המדינה. היה זה רגיל לשמוע מפי מנהל חברה, שביזבז את כספי חברתו ביד רחבה, את הפסוק: „מה יש? זה ממילא הולך על חשבון אשכול."

„בלי מקצוע קבוע"

המומחה מטעם או"ם, שהצביע בלשונו האדיבה אך המדוייקת על כל הליקויים האלה, חשף גם כמה ליקויים נוספים:

● ההתישבות העובדת, המשחקת תפקיד מכריע בכלכלת הארץ, משוחררת למעשה מכל מערכת המסים. „האגודות השיתופיות החקלאיות לא שולבו עדיין בציבור המשלם מסים," קבע המומחה. אותו כלל חל בכלל על הסקטור הקואופרטיבי התופס חלק גדול מאד במשק הארץ. „יש צורך בגישה אמיצה ומציאותית."

● בעל הון שהשקיע את כספו בפעולה יצרנית היה חייב במס, ואילו אותו איש יכול היה להשתחרר ממס לי השקיע את כספו ברכוש. תוספת ערך הרכוש, שיכולה להכניס הון, לא היתה בכלל חייבת במס. „ביום אין איש בישראל יכול להתעשר כבעל שכר או הכנסה, אלא אם כן הוא משתמט ממס. אולם הוא יכול להתעשר בהחלט בדרך חוקית, אם הוא רק יקנה וימכור רכוש מבלי להפוך את הדבר ל„מקצוע קבוע."

ההצעות החדשות מהוות צעד גדול מאד קדימה לחיסול הרבה פגמים משגיים. החוק יהיה פשוט יותר, הרבה מקרי עול יחוסלו. אולם הן לא תחוללנה שינוי מהפכני לטובה.

שינוי כזה אפשר להשיג רק בדרך אחת: שיחרור השכבות התחתונות של האוכלוסיה מכל מס הכנסה, גביית חלק־הארי של המס על אותן השכבות אשר למענן הומצא להלכה — בעלי העסקים, בעלי הרכוש ועשירי העם.

...נמזיכויים אלה תוכל ליהנות

• לפי החוק החדש מחלפים הניכויים מההכנסה החייבת במס בזיכויים מן המס עצמו. הסברה מפורטת — בגוף המאמר.

•• עובד, לפי הגדרת החוק, הוא אדם המתפרנס ממשכורת, לא מהכנסה עצמאית.

••• קודם היו מנכים מהכנסתך החייבת במס 40% של כל תשלומיך לקופת־חולים, קופת תגמולים, תרומות ועוד, אם לא עלו אלה על 200 ל"י לשנה. מעתה יורידו אותם במלואם מגוף המס, בתנאי שלא יעלו על 10% ממנו.

הזיכויים המשפחתיים